

Betænkning

over forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m. v.

(Afgivet af udvalget den 17. marts 1971).

Udvalget har holdt 2 møder og har herunder haft samråd med ministeren for kulturelle anliggender, som endvidere skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget. En række af disse spørgsmål er sammen med ministerens besvarelser optrykt som bilag til betænkningen.

Danmarks Biblioteksforening har til udvalget rettet en skriftlig henvendelse, som ligeledes er optrykt som bilag til betænkningen.

Et flertal (det konservative folkepartis, venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget) konstaterer med tilfredshed, at ministeren er indstillet på at søge gennemført kompensation for den nedgang i vederlaget til forfattere, som er en følge af lovforslaget.

Flertallet konstaterer ligeledes, at ministeren er indstillet på at søge problemet omkring den fremtidige ordning med forfatterafgiftens størrelse taget op til drøftelse i forbindelse med den forestående lovrevision.

Herefter indstiller et *flertal* (det konservative folkepartis, venstres og det radikale venstres medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

Et *mindretal* (socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) agter at stemme imod lovforslagets vedtagelse ved 3. behandling og vil nærmere redegøre for sin stilling ved lovforslagets 2. behandling.

Lembourn.

Erik Hansen (Vejle amt).

Ellen Strange Petersen,
næstformand.

Ulla Worm.

A. Chr. Andersen.

Merete Bjørn Hanssen.

Kristen Østergaard.

Meta Ditzel.

Bernhard Baunsgaard,
formand.

Samuelsen.

Lysholt Hansen.

Albertsen.

Finn Christensen.

Gorssen.

Carl P. Jensen.

Holm Tved.

Poul Dam.

Bilag 1.

DANMARKS BIBLIOTEKSFORENING

Den 12. marts 1971.

Ved møder i alle Danmarks Biblioteksforenings amtskredse i anledning af forberedelserne til revision af biblioteksloven er den alvorlige situation, landets folkebiblioteker bliver bragt i ved nedsættelsen af refusionen allerede fra 1. april 1971, blevet påtalt på det skarpeste.

Danmarks Biblioteksforening skal på denne baggrund indtrængende henstille til folketingsudvalget, at det foreliggende forslag ikke gennemføres med virkning for finansåret 1971-72.

Kommunerne har for dette finansår fastlagt deres biblioteksudgifter i tillid til, at den nuværende bibliotekslovs refusionssatser ville være gældende. Kommunerne har ingen chance for at ændre deres skatteudskrivning, så man kan indvinde det statstilskud, der tabes ved det forelagte lovforslag.

For en ordens skyld skal det understreges, at kommunernes statstilskud alene i kraft af

kommunesammenlægningerne pr. 1. april 1970 er faldet betydeligt, fordi næsten alle kommuners biblioteksudgifter kommer over aftrappingsgrænsen på de 275.000 kr. Dette virker særlig hårdt i de storkommuner, der består af flere sammenlagte landkommuner, og hvor behovet for en udvikling af biblioteksvæsenet er særlig stort.

Ved en udskydelse af det forelagte lovforslag vil der blive tid til den saglige behandling af de fremtidige refusionssatser, der naturligt må ske i henhold til den betænkning, der afgives af det af ministeren for kulturelle anliggender nedsatte udvalg til forberedelse af en revision af biblioteksloven. Denne betænkning ventes afgivet i marts måned 1971.

Danmarks Biblioteksforening anmoder om, at ovenstående må indgå i udvalgets overvejelser.

Med venlig hilsen

for Danmarks Biblioteksforening

R. Lysbølt Hansen
formand

Til folketingsudvalget vedrørende forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m.v.

Bilag 2.

Nogle af udvalgets spørgsmål til ministeren for kulturelle anliggender og ministerens besvarelser.

Spørgsmål 1:

Det ønskes oplyst, hvor stor nedsættelse af statstilskuddet til folkebibliotekerne, der blev følgen af omlægningen af kommunegrænserne pr. 1. april 1970.

Svar:

Efter brevveksling med Bibliotekstilsynet og i øvrigt på grundlag af de af tilsynet foretagne beregninger skal man meddele, at statstilskuddet til folkebibliotekerne, der i henhold til de gældende lovbestemmelser ydes med 45 pct. af den enkelte kommunes udgifter indtil 275.000 kr. og 30 pct. af udgifter over 275.000 kr., før udbetalingen reduceres med 1/40, der tilbageholdes til rådighedssummen til bibliotekernes fælles-

opgaver. De faktiske refusionssatser er derfor 43,875 pct. og 29,25 pct. I det følgende er der overalt regnet med den udbetalte refusion.

Siden den nugældende lovs ikrafttræden har den gennemsnitlige refusionsprocent været faldende, d. v. s. den har nærmet sig den laveste af de to satser (29,25 pct.), fordi en stadig større del af de samlede udgifter ligger over aftrappingsgrænsen på 275.000 kr. Bibliotekernes vækst har altså i sig selv medført en sænkning af den gennemsnitlige refusionsprocent.

Den følgende tabel viser, at gennemsnitsprocenten er faldet fra 34,9 i 1967-68 til 32,4 i 1970-71:

Bibliotekernes budgetter	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
	mio kr.	mio kr.	mio kr.	mio kr.
Tilskudsberettigede udgifter	163,7	194,0	242,9	287,1
Driftstilskud	57,1	67,2	82,7	93,1
	%	%	%	%
Gennemsnitlig refusionsprocent	34,9	34,6	34,1	32,4

Mens faldene indtil 1970 væsentlig skyldes udgiftsudviklingen, må gennemsnitsprocentens kraftige fald fra 1969-70 til 1970-71 overvejende tilskrives kommunesammenlægningerne pr. 1. april 1970. Man skønner, at selve omlægningen af kommunegrænserne i 1970 har bevirket et fald i den gennemsnitlige refusionsprocent på mindst 1,2. Det svarer til, at driftstilskuddet for 1970-71 ville have været 3,4 mill. kr. højere, hvis det var fordelt på de gamle kommunale enheder.

Spørgsmål 2:

Hvor mange kommuners biblioteksbudgetter overskred pr. 1. april 1970 275.000 kr.s grænsen, og hvor mange ligger fortsat under denne grænse?
og

Spørgsmål 3:

Hvor mange af de i spørgsmål 2 nævnte kommuner er „landkommuner“ (altså kommuner uden en større bymæssig bebyggelse med heltidsbetjent bibliotek)?

Svar:

På grundlag af den med Bibliotekstilsynets stedfundne brevveksling skal man meddele følgende oplysninger: I 142 kommuner overskrider biblioteksbudgettet 275.000 kr. for 1970-71. Af disse kommuner har 126 heltidsbiblioteksbetjening og 16 deltidssbibliotek.

I 135 kommuner ligger biblioteksbudgettet for 1970-71 under aftrækningsgrænsen på 275.000 kr. Af disse kommuner har 3 heltidsbiblioteksbetjening og 132 deltidssbibliotek.

Spørgsmål 4:

Man udbeder sig en udtalelse fra kommunernes landsforening om lovforslaget.

Svar:

Der vedlægges i afskrift en herfra indhentet udtalelse af 26. februar 1971 fra kommunernes landsforening bilagt en skrivelse fra samme af 21. januar 1971 til folketingsudvalget vedrørende forslag til lov om ændring af lov om boligsikring.

Spørgsmål 5:

Hvor stor vil den gennemsnitlige refusionsprocent af kommunernes biblioteksudgifter blive efter lovforslaget?

Hvor stor er denne procent for tiden?

Svar:

På grundlag af den med Bibliotekstilsynet stedfundne brevveksling skal man meddele, at reduktionen af refusionsprocenterne, der i henhold til det fremsatte lovforslag er foreslået nedsat henholdsvis fra 45 til 40 og fra 30 til 27, udgør afrundet 10 pct., således at den gennemsnitlige refusionsprocent ved lovforslagets ikrafttræden vil falde tilsvarende med ca. 10 pct., nemlig fra 32,4 (jfr. svaret til spørgsmål 1) til ca. 29,1.

Spørgsmål 6:

Nedsættelsen af refusionsprocenterne betyder en nedsættelse af det rådighedsbeløb, der indgår i forfatterfonden, beregnet til ca. 700.000 kr. Hvorledes vil ministeren skaffe fonden kompensation for dette tab?

Svar:

Ændringen af tilskudssatserne medfører som anført, at det tilskudsbeløb, hvoraf af-

giften til forfatterfonden beregnes, bliver mindre, end det ville være blevet med uændrede statstilskudsprocenter.

Der er imidlertid ikke på forslaget til finansloven for finansåret 1971-72 givet udtryk for forventning om en beløbsmæssig forringelse i forhold til finanslovbevillingerne til de heromhandlede formål i finansåret 1970-71.

Statstilskuddet til folkebibliotekerne er opført med samme beløb i finanslovsforslaget for 1971-72 — 90.675.000 kr. — som er bevilliget i 1970-71, og vederlaget til danske forfattere er følgelig også opført med uændret beløb, 5.580.000 kr.

Hvor stort et merbeløb forfatterne ville have fået i biblioteksafgift, hvis tilskudsprocenterne ikke blev reduceret, kan som sket foreløbigt beregnes til ca. 700.000 kr. på grundlag af de foreliggende kommunale biblioteksbudgetter for 1971-72; men det endelige beløb kan først opgøres mod slutningen af finansåret 1971-72, når det er klarlagt, om de kommunale budgetter bliver revideret bl. a. som følge af de ændrede satser for statstilskud.

Ved den skriftlige fremsættelse af lovforslaget udtalte jeg, at jeg vil anse en reduktion af det vederlag, der af staten ydes danske forfattere gennem denne fond for brugen af deres bøger på folkebibliotekerne, formindre rimelig. Jeg vil derfor se på, om der kan ydes forfatterne kompensation for denne nedsættelse, der jo lovteknisk må følge reduktionen af procentsatserne for tilskuddet til bibliotekerne. Jeg tilføjede, at jeg ikke på daværende tidspunkt kunne give et bestemt løfte, men at jeg håbede, at det vil være muligt at nå igennem til en rimelig løsning, når opgørelsen over den beløbsramme, på grundlag af hvilken bevillingen til forfatterfonden beregnes, foreligger. Selv om der således ikke er tale om noget definitivt tilsagn om at tilvejebringe en kompensation for den forventede forholdsmæssige nedgang i vederlaget til forfatterne, vil jeg gerne på ny udtale, at ministeriet i forbindelse med udarbejdelsen af forslaget til lov om tillægsbevilling for 1971-72 vil søge alle muligheder undersøgt for en supplerende bevilling til forfatterfonden til udligning eller nedbringelse af forskelsbeløbet.

Spørgsmål 7:

Betragter ministeren refusionsændringen som permanent eller midlertidig?

Vil ministeren, hvis ændringen er permanent, sørge for, at de 6 pct. af statstilskuddet, som udgør rådighedsbeløbet for forfatterfonden, forhøjes, således at forfatterne ikke i fremtiden stilles ringere end efter den nuværende ordning?

Svar:

Da et forslag til revision af folkebiblioteksloven skal forelægges for folketinget i denne samling — det sker dog med henblik på genfremsættelse i folketingssamlingen 1971-72 — er nærværende forslag til revision af tilskudssatserne af midlertidig karakter.

Hvilke tilskud staten kan yde til folkebibliotekerne i henhold til den reviderede lov,

der ventes vedtaget i næste folketingssamling, kan jeg ikke udtale mig om. Der foreligger endnu ikke betænkning fra lovrevisionsudvalget, og det forslag, der fremkommer fra dette udvalg, hvori både amtstrådsforeningen og kommunernes landsforening er repræsenteret, vil danne grundlag for de videre overvejelser, der må ses i forbindelse med den samlede problematik om fordelingen af de økonomiske byrder mellem staten og kommunerne (henholdsvis amtskommunerne). Skulle tilskudssatserne mere varigt blive reduceret som resultat af disse overvejelser, vil det være nærliggende at optage spørgsmålet om en forhøjelse af de nuværende 6 pct. til forfatterfonden til ny overvejelse.

Underbilag til ministerens besvarelse af spørgsmål 4.

KOMMUNERNES LANDSFORENING

Den 25. februar 1971.

Afskrift.

I skrivelse af 12. februar 1971 (2. kt. j. nr. 2300-1-70) har ministeriet for kulturelle anliggender i overensstemmelse med et af folketingets udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m. v. stillet spørgsmål anmodet landsforeningen om en udtalelse om det nævnte lovforslag.

I denne anledning skal man henvise til, at landsforeningen med hensyn til de af regeringen den 25., 26. og 27. fremsatte lovforslag om besparelser i de offentlige udgifter har fremsendt vedlagte henvendelse af 21. januar 1971 til folketingets udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om boligsikring.

Også for så vidt angår forslaget om nedsættelse af satsene for statens tilskud til folkebiblioteker fra henholdsvis 45 og 30 pct. til henholdsvis 40 og 27 pct., skal landsforeningen udtale, at man er forstående over for, at kommunerne må bidrage ved en stramning af finanspolitikken gennem en udgiftsnedskæring, men at man ikke finder det rimeligt, at en sådan situation benyttes

til at foretage mere varige ændringer i byrdefordelingen mellem stat og kommuner.

Landsforeningen skal i øvrigt pege på, at en nedskæring af kommunernes udgifter på biblioteksområdet er vanskelig at gennemføre med kort varsel og under alle omstændigheder ikke er i overensstemmelse med de udbygnings- og udviklingsplaner, som de enkelte kommunale biblioteksvesener stærkt tilskyndet af statens bibliotekstilsyn har udarbejdet og virker efter.

Landsforeningen skal, også for så vidt angår lovforslaget om nedsættelse af refusionsprocenterne til folke- og skolebiblioteker, anmode udvalget om at overveje muligheden for, at refusionsnedsættelsen gøres midlertidig, ligesom landsforeningen skal pege på, at princippet om uændret byrdefordelmæssig balance mellem kommunerne og staten må føre til, at kommunernes tab ved en refusionsændring som den forestående må kompenseres ved en fremtidig omlægning af refusions- og tilskudssystemet.

Henning Rasmussen

/ O. Ingvarsten.

Ministeriet for kulturelle anliggender.

KOMMUNERNES LANDSFORENING

Den 21. januar 1971.

Som led i regeringens spareforanstaltninger af hensyn til den økonomiske situation fremsatte boligministeren den 27. november 1970 forslag til lov om ændring af lov om boligsikring, hvorefter statens refusion af kommunernes udgifter til boligsikringsydelse ændres fra $\frac{2}{3}$ til halvdelen for udgifter, som kommunerne afholder efter den 31. marts 1972.

Forslaget om en reduktion af statsrefusionen, således at staten og kommunen bærer hver halvdelen af de samlede udgifter, motiveres i bemærkningerne med, at det er kommunerne, der forestår administrationen af loven og de dermed forbundne fælles statslige og kommunale udgifter. Ved en sådan ændret byrdefordeling mellem staten og kommunerne vil statens forventede årlige udgifter til refusion af boligsikringsydelser i finansårene 1973-74 og 74-75 blive reduceret med 80-90 mill. kr.

Kommunernes Landsforening skal i denne anledning udtale, at man er forstående over for, at kommunerne må bidrage ved en stramning af finanspolitikken gennem en udgiftsnedskæring, men at man ikke finder det rimeligt, at en sådan situation bliver benyttet til at foretage varige ændringer i

byrdefordelingen mellem stat og kommuner.

Det skal yderligere bemærkes, at den motivering, der i bemærkningerne til lovforslaget er anført for en forhøjelse af kommunernes andel af boligsikringsydelserne, ikke kan anvendes, når ydelser, som det er tilfældet med boligsikringen, næsten fuldt ud er fastsat af lovgivningsmagten, således at kommunerne ikke har nævneværdig indflydelse på udgifternes størrelse. Ved at ændre refusionssatsen kan der derfor ikke opnås en reel besparelse for det offentlige, men blot en overflytning af en udgift fra staten til kommunerne.

Kommunernes Landsforening skal derfor anmode udvalget om i det mindste at overveje muligheden for, at refusionsnedsættelsen gøres midlertidig.

Det skal endelig bemærkes, at det er landsforeningens opfattelse, at det almindelige princip om en uændret byrdefordelmæssig balance mellem kommunerne og staten må føre til, at kommunernes tab ved refusionsændringer som den foreslåede kompenseres, eventuelt gennem et generelt udgiftstilskud efter objektive kriterier som det, der for tiden overvejes i regeringens byrdefordelingsudvalg.

Henning Rasmussen

/ O. Ingvartsen.

Til folketingsudvalget vedrørende forslag nr. 83 til lov om ændring af lov om boligsikring.